

İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23326>

Özet

İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği, öğrencilerin algıladıkları şekilde öğretmenlerinin sınıf içerisindeki ve dışarıdaki yakınlık ve ilişki kurma davranışlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, 2002 yılında Aynur Kolburan Geçer tarafından doktora tezi kapsamında geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirme süreci, başlangıçta 77 madde ile başlamış, yapılan faktör analizi sonuçlarına göre madde elemesi yapılarak son formuna ulaştırılmıştır. Elde edilen psikometrik veriler, ölçeğin yüksek düzeyde güvenirlilik (Cronbach Alpha katsayısı 0.90) ve yapı geçerliliğine sahip olduğunu göstermektedir. Ölçek, özellikle öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesini ve bunun öğrencilerin akademik ve duygusal çıktıları üzerindeki potansiyel etkilerini araştırmada kullanılmak üzere tasarlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Öğretmen yakınlığı, edütim psikolojisi, öğretmen davranışları, ilköğretim, psikometrik ölçek, öğrenci algısı, Likert ölçeği

Yazarlar

Aynur KOLBURAN GEÇER

Amaç

Bu ölçeğin temel amacı, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin, öğretmenlerinin kendilerine yönelik sergilediği yakınlık, sıcaklık, destekleyici ve ilgili davranışları ne ölçüde algıladıklarını belirlemektir. Ölçek, öğretmenlerin öğrencileriyle kurdukları duygusal ve sosyal mesafeyi nicel olarak ölçmeye odaklanmıştır. Bu verilerin toplanması, öğretmen yakınlığına öğrencilerin akademik başarıları, okula karşı tutumları ve içsel güdülenme düzeyleri üzerindeki etkilerini inceleyen daha kapsamlı bir araştırmanın parçasıdır.

Ölçek, eğitim araştırmacılarımıza ve uygulayıcılarımıza, sınıf içi etkileşimlerin kalitesini değerlendirme ve öğretmen eğitim programlarına bu bulgular ışığında geliştirme konusunda önemli veriler sunmayı hedeflemektedir. Öğretmen-öğrenci ilişkisi, öğrenme ortamının duygusal iklimini belirleyen kritik bir faktör olduğu için, bu davranışların doğru bir şekilde ölçülmesi önem taşımaktadır.

Yapı (Ölçülen Psikolojik Kavram)

Ölçek, psikolojik bir yapı olarak "Öğretmen Yakınlık Davranışları"na ölçmektedir. Bu yapı, öğretmenin öğrencilere karşı gösterdiği şefkat, ilgi, destek, kişisel düzeyde iletişim kurma eğilimi ve olumlu geri bildirim verme gibi davranışları kapsar. Bu davranışlar, öğrencilerin kendilerini

güvende hissetmelerini, okula ait olma duygularını geliştirmelerini ve böylece öğrenmeye karşı daha motive olmalarını sağlayan temel unsurlardır.

Ölçek, yakınlık davranışlarını tek bir temel boyut altında toplamaktadır. Bu tek boyutlu yapı, öğretmen davranışlarının bütünüyle algılanan sosyal seviyesini yansıtır ve öğrenci başarısı, tutum ve güdülenme gibi çeşitli sonuç değişkenleriyle ilişkisini incelemek için sağlam bir temel oluşturur.

Geçerlik

Ölçeğin geçerliliği, özellikle yapı geçerliliği test edilmiştir. Yapı geçerliliği, ölçeğin teorik olarak ölçmesi beklenen yapıyı ne kadar iyi ölçtüğünü belirlemek amacıyla faktör analizi yöntemiyle incelenmiştir. Analiz sürecinde, başlangıçta hazırlanan 77 maddeden oluşan havuz, geçerlilik kriterlerine uygunluk açısından değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda, faktör yükü 0.30'ın altında kalan 29 madde ölçekten çıkarılmıştır.

Kalan maddeler üzerinde yapılan analizlerde, faktör yüklerinin genellikle 0.45 ve üzerinde olması uygun görülmüştür. Ancak, yorumlanabilirliği artırmak adına 0.30 faktör yükü de alt sınırı olarak dikkate alınmıştır. Bu titiz eleme süreci sonucunda, ölçek ilköğretim düzeyi için 48 madde ile son halini almıştır (ancak nihai tek alt boyutta 34 madde kullanılmıştır), bu da yapısal bütünlüğün sağlandığını göstermektedir.

Güvenirlilik

İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği'nin iç tutarlılık güvenilirliği, Cronbach Alpha katsayısı kullanılarak hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda, ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (**Cronbach Alpha katsayısı**) **0.90** olarak bulunmuştur. Bu değer, psikometrik açıdan oldukça yüksek bir güvenilirlik seviyesine işaret etmekte olup, ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü kanıtlamaktadır.

Yüksek iç tutarlılık, ölçeğin farklı durumlarda benzer sonuçlar verebileceği anlamına gelir ve bu da ölçeğin pedagojik araştırmalarda güvenle kullanılmasına olanak tanır.

Faktör Analizi

Ölçeğin faktör yapısı, temel olarak açıklayıcı faktör analizi (AFA) ile belirlenmiştir. Geliştirme sürecinin başlangıcında 77 madde bulunmasına rağmen, faktör yükü kriterleri doğrultusunda 29 madde elenerek 48 maddelik bir form oluşturulmuştur. Nihai analizler sonucunda ölçeğin tek bir alt boyuttan oluştuğu tespit edilmiştir. Bu tek alt boyut, 34 maddeden oluşmaktadır.

Faktör analizi sonuçları, ölçek maddelerinin tek bir temel yapıyı temsil ettiğini ve bu yapıların

"Öğretmen Yakınlık Davranışları" olarak adlandırılabilirini desteklemektedir. Madde seçiminde, 0.45 faktör yükü ideal olarak belirlenmiş, ancak anlamlı katkı sağlayan ve yorumlanabilirliği destekleyen 0.30 faktör yüküne sahip maddeler de korunmuştur.

Ölçek Bilgileri

Test Türü:

Geliştirme (Araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek)

Format:

Öz bildirim (Öğrenci algısına dayalı)

Kullanılabilir Diller:

Türkçe

Popülasyon Grubu:

İlköğretim Düzeyi Öğrencileri

Yaş Grubu:

İlköğretim öğrencilerine uygun yaş aralığı

Popülasyon Detayları:

Türkiye'deki ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerden elde edilen verilerle geliştirilmiştir.

Test Metodolojisi:

5'li Likert tipi derecelendirme kullanılmıştır. Seçenekler şunlardır: (1=Bana hiç uygun değil - 5=Bana tamamen uygun).

Anahtar Kelimeler

Öğretmen yakınlığı, öğrenci güdülenmesi, tutum, davranış, psikometri, faktör yükü, iç tutarlılık

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlaması:

Bilgi mevcut değildir.

Kurumsal E-posta Adresleri:

akolburan@kocaeli.edu.tr

Yazışma Adresi:

Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi (Tahmini güncel kurum)

İzinler, Ücret ve Test Yılı

İzinler ve Ücret:

Ölçek, doktora tezi kapsamında geliştirilmiştir. Kullanım izinleri için sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Test Yılı:

2002 (Doktora tezi tamamlanma yılı)

Kaynaklar

Kolburan- Geçer, A. (2002). *Öğretmen yakınlık düzeyleri öğrencilerin davranışları, tutumları ve güdülenme düzeyleri üzerindeki etkisi*. (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tezin resmi kaynağı YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde mevcuttur: tez.yok.gov.tr

Ölçeğin orijinal PDF'i buradan indirilebilir: ilogretim-duzeyinde-ogretmen-yaklinik-davranislari-olcegi-toad.pdf

İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmuştur ve hiçbir şekilde

değiştirilmemelidir.

Örnek maddeler:

9. Öğretmenim yanlış yaptığında benim ismimi yüksek sesle söyleyerek beni uyarır.

5. Öğretmenim sınıf ortamında benimle konuşur.

7. Öğretmenim dersi severek anlatır.

ARABPSYCHOLOGY.COM